

DÍJAK

Folyóiratunk Nagydíja

Írta: SZERKESZTŐSÉG

Már a lap alapítása után nem sokkal, s azóta is folyamatosan számos elismerő kritika jut el szerkesztőségünkbe; első díjünk alapításakor ezeket a pozitív visszajelzéseket a folyóirat legjobb cikkeinek szerzőivel kívántuk megosztani. E díjban valóban Társaságunk legkiválóbb szerzői részesültek, akik azt kiemelkedő cikkekkel érdemelték ki.

Folyóiratunk újabb díjat alapított, amelynek célja, hogy a korábban a Legjobb Publikációért-díjban részesülteket ismét bevonja a szerzők közé. Ezt az újabb díjat két évente egy olyan kolléga kapja, aki már részesült az előző elismerésben, és újabb, ismételt magas színvonalú, az Érbetegségekben publikált cikkel ezt kiérdemli. A legjobbak közül kellett tehát kiválasztani azt, aki alkotó munkáját lankadatlan lelkesedéssel folytatta. Az újabb elismerés folyóiratunk fődíja, amelynek Társaságunk Vezetősége a Legjobb Publicista-díj nevet adta.

Most nem volt nehéz a jutalmazott kiválasztása, hiszen Kollar Lajos professzor, aki szám szerint is a legtöbb publikációval járult hozzá lapunk magas színvonalához, a Legjobb Publikációért-díj átvétele óta is kiemelkedő cikkeket írt, vagyis nemcsak egy, hanem több, egyéni munkán alapuló, úttörő közleménnyel járult hozzá a hazai érgyógyászat színvonalának emeléséhez; publikációit olvasóink jól ismerhetik. További érdeme, hogy olyan angiológiai-érsebészeti iskolát teremtett, amelynek tagjai folyóiratunkban és más hazai és külföldi lapokban is számos alkalommal publikáltak, a jelenlegi Angiológiai Napokon átadott hat díjból is hármat pécsiek kapnak.

Az új oklevél esztétikai megjelenése - úgy gondoljuk - méltó annak szellemi értékéhez. Az elismerő sorok mellett egy, a témához illő, az alábbiakban részletesen ismertető képet helyeztünk el rajta, s hogy mindezek elférjenek, mérete a korábbinak duplája.

Az elismerő szavakon túlmenően az oklevelet Raffaello di Giovanni Santi Athéni iskola című képe díszíti. Ez a híres festmény a Vatikánban a pápai lakosztály egy teljes falát ékesíti. Számos olyan ókori görög tudós képét mutatja be, akik múlhatatlan érdemeket szereztek a világ megismerésében; természetesen csak azokat, akiket az egyház elfogadott és tanításukat magáévá tette. A kép összefoglaló, kompozíciós keretét egy templomszerű csarnok adja, amely a tudás Pantheonjának benyomását kelti. A higgadt, fenséges épület ellenpontja az a sok szereplő, akik élénk szellemi munka vagy eszmecsere lázában égnek. A középpontban, a diadalívszerű árkádok alatt a tudományos ismereteket összegző két filozófus, Platón és Arisztotelész közeledik. Vitájuk a kézmozdulatokból jól látható: Platón, az ideák képviselője, aki Athénben a filozófiai iskolát, az Akadémiát alapította, jobb kezével az égre mutat, míg Arisztotelész, Nagy Sándor tanítója, aki a gyakorlati tapasztalásból indult ki, mai természettudományos ismereteink alapjait tette le, előrenyújtott karjának tenyerét a föld felé fordítja. Beállítottságuk különbözőségét mutatják munkáik, például Platón és iskolája sorolta elsőként rendszerbe az élőlényeket. Ez abban az idő-ben óriási teljesítmény volt, sajnálatos, hogy később ez a rendszer a tudományos fejlődés akadályává lett. Ezzel szemben Arisztotelész a tényeket tárta fel, kiterjedt munkásságának része az állattan megalapítása, hét kötetet írt elsősorban az állatok anatómiájáról.

A képen tőlük jobbra, velük egy szinten Platón tanítója és vitapartner, Szókratész áll, és ujjain számolva az érveket, vitatkozik hallgatóival. A festmény előterében Pitagorász térdel, az elé tartott harmóniatábla alapján a zene és a matematika összefüggéseiről ír. Ő és tanítványai jöttek rá először arra, hogy a zenei harmóniák a számarányoktól függenek, az addig maximálisan 7 húrú hangszereket 8. húrral egészítették ki. Pitagorász tehát nemcsak közismert tételéről, hanem legalább annyira a zenei harmóniák matematikai megfogalmazásáról híres. Vele szemben egy férfi kissé behajlított lábán nyugtat egy nyitott könyvet, és a tudósra tekintve magyaráz. Háta mögött a hedonista életéről ismert Epikurosz, Demokritosz atomelméletének továbbfejlesztője, fején szőlőfürtökkel egy oszlop talapzatára támasztott könyvbe ír. A kép szélén a grammatika képviselője, a sztoikus Zénon karjában egy kisgyermeket tart. Szintén az előtérben, az előbbiektől közép felé, egy kötömbre könyökölve ír a pesszimista Hérakleitosz, aki a világ körforgását hirdette - szerinte az anyag a tűzből keletkezik, és végül oda is tér vissza.

A képnek csaknem a közepén - kisebb megbotránkozást keltve -, a lépcsőn fekszik a cinikus

bölcselelő, a civilizációt elutasító Diogenész, aki aszketikus életének egy részét egy hordóban lakva töltötte. A festménynek ezen a felén, kezében körzőjével Euklidész hajol előre. Összesen 13 kötetben írta le a matematikát, megállapításain, az összes ókori tudományos eredményt figyelembe véve, az utókor a legkevesebbet változtatott. A ma oktatott, ilyen jellegű középiskolai tananyag jelentős része tehát már két és fél ezer évvel ezelőtt is ismert volt. A kép szélén az asztronómia képviselői: háttal, kezében földgömböt tartva Ptolemaiosz, a geocentrikus világkép leírója, vele szemben az égbolt gömbjét ujjain egyensúlyozó Zoroaszter áll.

A monumentális freskót a helyszínen megtekintve, láthatjuk a nézőkre kifejtett hatást. A művész eléri célját: a tekintet először a központi alakokra esik, majd végigpásztázva az antik bölcseken, s ezáltal a hangok, a matematika, a geometria és az asztronómia harmóniáján, végül ismét idetalál, és talán a helyiség hangulatából adódóan, legtöbbször arra gondolnak, hogy Platón felfelé meredő ujjával valóban oda mutat, ahol az ideák világa, vagyis a végső igazság rejlik. Ez a mondandó megfelelt annak a kornak, amikor a mű megszületett, s a helyszellemiségének is. A freskó értékét növeli, hogy az egyes alakok ábrázolásához Raffaello a híres kortárs alkotók arcát kölcsönözte. Platón képében az akkor hatvanas éveiben járó egyetemes bölcst, Leonardo portróját festette meg. Euklidészt a kor legnagyobb építésze, Bramante jeleníti meg. Hérakleitosz alakjában Michelangelót ismerhetjük fel. A kép szélén a két asztrológus kifelé tekint a freskó szélén lévő alakok irányában, s közülük a beljebb lévő, szolid arc Raffaellóé. A művésznek ez a leghitelesebb önarcképe. Mellette, a kép szélén álló férfi Sodoma, a kiváló sienai festő - az alkotó elődje és munkatársa a stanzák díszítésében. A képet azért is alkalmasnak tartottuk arra, hogy díjunkt ékesítse, mert szinte minden lényeges szereplője összefüggésbe hozható az írással. A két főalak egy-egy saját könyvét tartja kezében, Platón a Timaioszt, Arisztotelész az Etikát, Pitagorász és Hérakleitosz ír, Diogenész egy papírlapot olvas, Euklidész körzővel rajzol, a fölöttük lévő szinten egy fiatal fiú térdére fektetett naplóba jegyzetel, a Pitagorással szembe álló férfi egy könyvbe mutat. Pitagorász háta mögött a fején szőlőfürtöket viselő Epikurosz egy oszloptalpatatnak támasztott könyvbe ír. A legfontosabb kivétel Szókratész; nyilván nem véletlenül, hiszen ő nem vetette papírra értékes gondolatait, neve, többé-kevésbé rekonstruálható filozófiai rendszere annak révén maradt fenn, hogy Platón vitatkozó levelekben fejtette ki eszméit, s ezekben tanára, Szókratész a partnere. A kép akkor készült, amikor a tudomány már határozottan kezd elválni a mítosztól, a varázslattól. Raffaello, ez a művészóriás feltehetően nem tudatosan utal arra, hogy a tudományosan vizsgált, rögzített és publikált jelenségek képezik a valódi értéket, hiszen azóta meg-tapasztalhattuk, hogy az így leírtak megismételhetők, illetve a szerzők közvetlen jelenléte nélkül is újragondolhatók, vagyis nem véletlen a tudósokkal összefüggésben az írás következetes ábrázolása. Úgy gondoltuk, hogy ez a festmény, amely az ókor nagy tudósainak állít emléket, ösztönzően hat a mai kor alkotó elméire, megmutatva, hogy csak azok a szellemi produktumok maradandóak és szolgálnak okulásunkra, amelyeket leírnak és közzé tesznek - ez a célja folyóiratunknak és a jelen díjnak is.

Mindemellett ne feledkezzünk el korábban alapított elismerésünkről sem. **A Legjobb publikációért díjat 2005-ben, a pécsi kongresszuson az alábbiak vehették át:**

Arató Endre, Kollár Lajos, Kürthy Mária, Jancsó Gábor, Róth Erzsébet, Merkli Hajnalka, Pál Endre, Litter Ilona: Az alsó végtagi revaszkularizációs szindrómáról (2004/4., 115-121.), Garai Ildikó, Varga József, Szomják Edit, Tóth Csaba, Csiki Zoltán, Olvasztó Sándor, Galuska László: Az agyi vérátfolyás rezerv kapacitásának mérése 99mTc HMPAO-val carotis angioplasztikán átesett betegeknél (2003/3., 63-68.), Hamar Péter, Markovics Gyula, Rugonfalvy Kiss Szabolcs, Szilágyi Edit: Az ezerarcú endothel (2003/4., 103-110.), Szabó Albin, Nieszner Éva, Nádás Iván, Préda István: Magas kardiovaszkuláris rizikójú betegek szűrése endothel funkció mérése alapján, flow mediált vazodilatáció módszerével (2004/3., 91-95.), Weninger Csaba, Cseke László, Horváth Örs Péter, Zámbo Katalin: Mellkas spirál CT-vizsgálata és katéter terápia: a pulmonális embólia képi diagnosztikájának csapdái és intervenciók kezelésének lehetősége (2005/1., 3-8.) című művéért. (A díjjal járó jutalom összegét részben a Novartis Consumer Health fedezte.)

Irodalom

1. Szabó Á., Kádár Z.: Antik természettudomány. Gondolat, Budapest, 1984.

2. Tátrai V.: Közép-itáliai cinquecento festmények. Corvina, Budapest.
3. Ullmann E.: Raffaello. Corvina, Budapest, 1987.
4. Vayer L.: Raffaello freskói a Vatikánban. Képzőművészeti Kiadó, Budapest.